

Ismét: „Tennünk is kell valamit!”

Bazsa György, a MAB elnöke

**A felsőoktatásban folyó többciklusú képzés
első tapasztalatai**

**OKM – NFKK konferencia
Budapest, 2009. június 15.**

Mi a rendszer lényege?

Miként valósítottuk meg?

Milyen legyen holnap és holnapután?

- 2002-ben Polónyi István – Tímár János: Tudásgyár vagy papírgyár c. könyve alapján közel féléves eszmecsere az ÉS-ben.
- 2002 Bazsa György: „Tennünk is kell valamit!”
<http://www.es.hu/index.php?search=text&text=tenn%FCnk+is+kel>
- 2009 MAB állásfoglalás a MAB és az OKM honlapján:
http://www.okm.gov.hu/doc/upload/200905/konf_mab_090615.pdf
- 2009 Bazsa György: „Ismét: Tennünk is kell valamit!”

a) Mi a rendszer lényege?

- XX. század mente: a versenyképes, vonzó, világ-első felsőoktatás Európából átkerül az USA-ba.
- XX. század második fele: a korosztály tömeges (30-40-50 %-os) részvételi igénye az addig elitképző és szemléletű felsőoktatásban (USA: II. vh. után, NyEu: '68 körül, KEu: 90 után.)
- XX. század vége: diszharmonizáló felfogású, inkompatibilis szerkezetű és heterogén minőségű európai felsőoktatás – az egységesülő Európában: ez így gát a munkaerő szabad vándorlása (4 szabadság) előtt.
- **Megoldás: lineáris szerkezetű, piramis formájú, belső szelekcióval működő, átlátható, harmonizált rendszer, minden ciklusban kettős – továbbtanulási és munkaerőpiaci – funkcióval.**

Európai lépések:

1988: Európai Egyetemek Magna Chartája

1990: TEMPUS programok EU támogatással, ECTS ...

1998: négy miniszter (F, GB, D, I) kezdeményez
Párizsban: Sorbonne Nyilatkozat

1999 június 19: 29 miniszter [mára 36] - a CRE-vel
együttműködve – aláírja a Bolognai Nyilatkozat-ot

2001-től két évente miniszteri konferenciák – az eredeti
hat Bologna-cél mára tíz fölé emelkedett.

A két ciklusból három ciklus lett: B – M – PhD.

Magyar lépések:

Öt „megrázkództatás” a magyar FO-ban:

- új felsőoktatási törvény: jelentős autonómia
- négyszereződő hallgatói létszám
- egyre gyengébb hallgatói felkészültség
- az integráció 2000-ben
- a Bologna-rendszer, mert
 - 1999-ben aláírtuk a Bolognai Nyilatkozatot
 - 2002-ig csak felkészültünk: Tennünk is kell valamit!
 - 2002-től: „rohamléptünk” – féllábbal (**B** ohne **M**)
 - 2006-ban frontálisan elkezdtek.

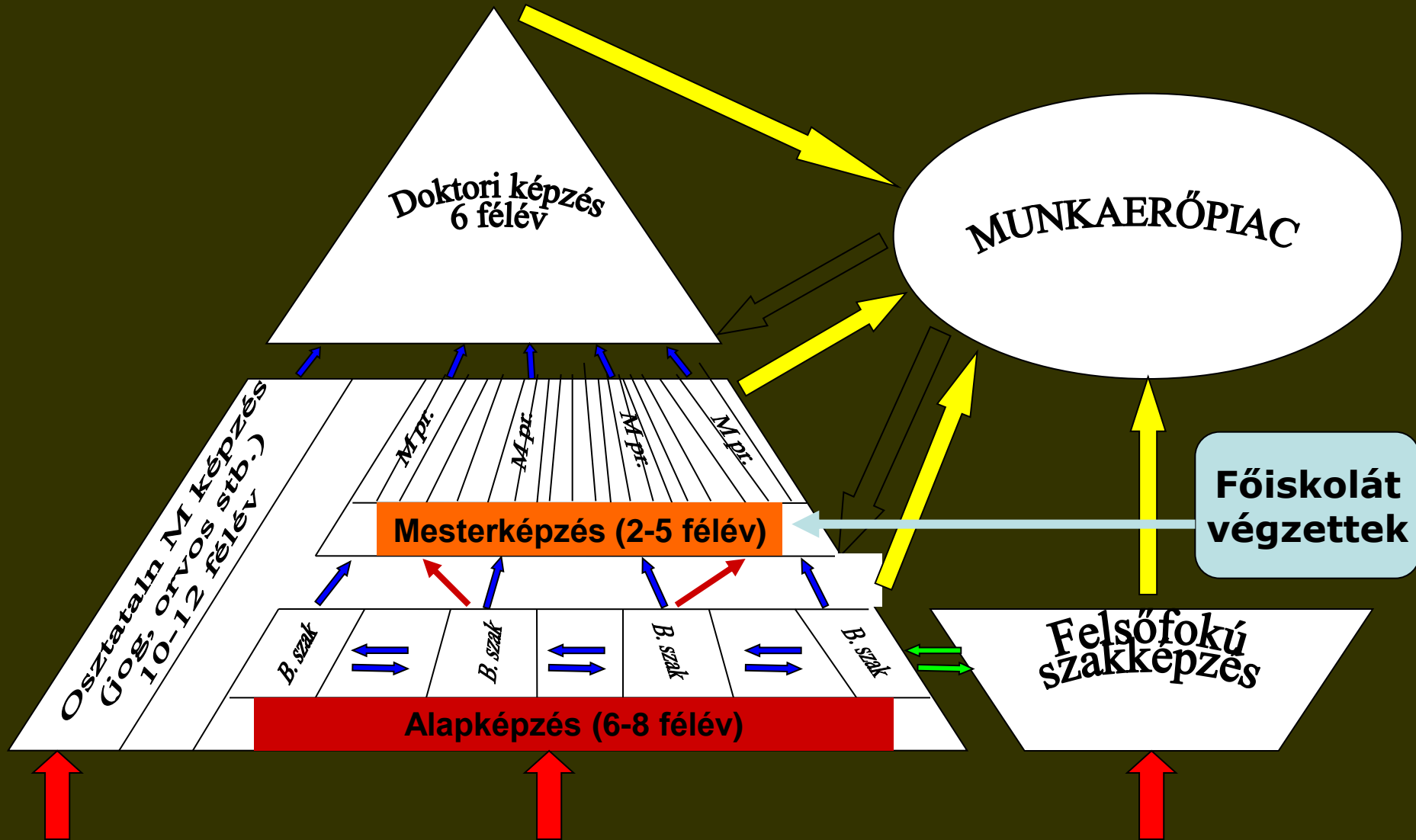
Mit rendeztünk eddig?

- a három ciklus finanszírozott létszámának és kreditjeinek arányát, de nem a kreditek súlyát;
- az alapszakok rendszerét (kissé elbonyolítva);
- a KKK-k bevezetését (kissé hosszan megírva);
- a doktori képzést.

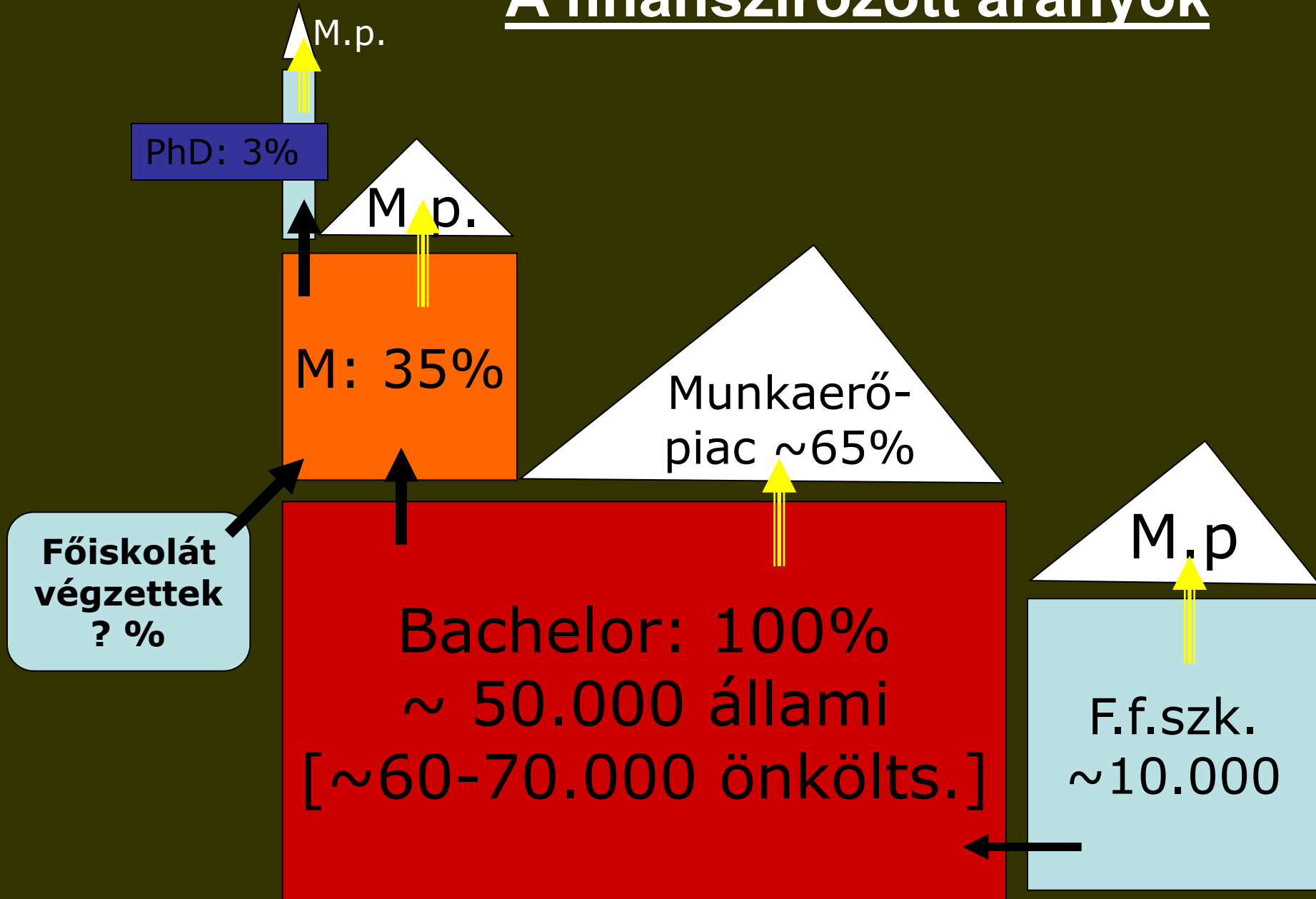
Mit nem rendeztünk eddig?

- a rendszer filozófiájának, lényegének megbeszélését, megértését és elfogadtatását;
- egy rendszerezett alapszak-mesterszak viszonyt;
- a kettős funkció – továbbtanulás és munkába lépés – arányos tartalmi követelményeit (5 év anyaga 3 alatt)
- a bemeneti egyéni ambíciók vs. kimeneti társadalmi igények szakmai eloszlásának ellentmondását;
- az egyetemek és főiskolák átgondolt funkcióját.

A Bologna piramis



A finanszírozott arányok



b) Miként valósítottuk meg?

➤ alapszakoknál:

Szakilétesítések lezárultak (egyfajta mennyiségi limit érvényesült) – olykor csak formálisan (BTK).

Szakindításnál a minőségi kritériumok mellett az intézményi mennyiségi (lét)érdekek, HR források és lobbik **is** erősen érvényesültek és érvényesülnek.

A szakirányok rendezetlenek, kaotikusak: lehetnének továbbtanulási vagy munkaerőpiaci irányúak.

A tömegképzés módszertana kialakulatlan (vs. USA)

Ma a MAB-nál a képzési folyamat bemeneti kritériumai döntőek, e mellett fontos lenne értékelni és döntő szerephez juttatni a kimenet (learning output) minőségét. [A piac a termék (autó, bor) és nem a termelési folyamat minőségét értékeli, bár ez utóbbi a jó minőség alapja.]

➤ mesterszakoknál:

- szaklétesítési erőpróba forrás HR alapon (több, mint verseny) érzékelhető – E vs. F viszonylatban
- társadalmi, azaz munkaerőpiaci igénynél itt is erősebb az intézményi (lét)érdek
- számos kérdés még értékelendő. Pl.
 - a képzési és kimeneti követelmények (kkk)
 - a felvételi eljárási rend,
 - a keretszámelosztási algoritmus.

A felvettek **minőségét** kell(ene) és lehet itt meghatározóvá tenni, a 35% behatárolja a mennyiség szerepét. Itt érvényesülhet a tömegoktatásban a belső minőségi szelekció az elitképzés érdekében.

➤ **doktori iskoláknál:**

Új kormányrendelet (2007) – 7 törzstagos szabályozás

A „sikertörténet” folytatásában gondok jelentkeztek:

- nagyon heterogén mind a színvonal,
- mind az eredményesség is (megszerzett fokozatok szakonként relatív és kis száma),
- a kimeneti minőség értékelése ma hiányos,
- erős az academic, gyenge a professional irányzat.

➤ **felsőfokú szakképzésben:**

- a kormány preferálja (nagy keretszámokkal, viszonylag jó normatívával),
- nehezen mozdul rá a FO, lassan integrálja,
- nem népszerű a jelentkezők körében.

c) Milyen legyen holnap és holnapután?

- Gondoljuk át a rendszer, ezen belül ciklusainak lényegét és funkcióját mind a bemenetek, mind a folyamatok, mind a kimenetek oldaláról:
- alapképzési szakokon a bemenetnél széles skálán – kiválóan és gyengén – előképzett tömegek jelentkeznek, egyéni és nem társadalmi igények szerinti szakmai eloszlásban;
- a mester- és doktorképzés bemenete belső minőségi szelekció legyen;
- mindegyik ciklus képzési folyamatában meg kell találni a továbblépési és a kilépési igények arányos kielégítését, pl. a különböző szakirányokon belüli – academic ill. professional – súlyozással;
- minden kimenetnél gondosan figyeljük a két irányú kilépés arányait és eredményességét (DPR).

- Most gyorsan ismertessük meg széles körben az alapdiplomák tartalmát, értékét, alkalmazhatóságát.
- Egyúttal adjunk róla európai kitekintést.
- Rakjuk össze az alap- és mesterszakok át-tekinthető rendszerét: honnan – hova? → előre és keresztbe.
- Létesítsünk „academic” és „professional” mesterszakokat (ha már alapszakon nem akarjuk).
Hollandia pl. kitűnően megoldotta!
- Szüntessük meg a diszfunkcionális képzési ágat.
- Vizsgáljuk meg a szakképzettséget adó szakirányok önállóságát.

- Tegyük teljessé, s ezzel funkcióképesé a FIR-t.
- Foglalkozzunk a kompetencia-alapú, hallgató centrikus képzés megvalósításával.
- Értelmezzük és terjesszük szakmánként a „learning outcomes” értékelését.
- Az **FTT** aktív szerepvállalásával szervezzünk visszacsatolást az alapképzés, majd a mesterképzés végzettjeiről.
- Működtessünk egy „follow up group” típusú rendszert (pl. az NBB keretében).
- Ennek legyen programja, feladatterve – felelősökkel, határidőkkel.

Mit tegyen a MAB holnap és holnapután?

- Helyezze a hangsúlyt a bemeneti (ex ante) követelményekről a kimeneti (ex post) teljesítmények értékelésére.
- Ennek érdekében rendszeresen vonjon be külső szakembereket értékelési eljárásaiba.
- A párhuzamos szak-akkreditációk során kiemelten értékelje a kompetenciák kialakításának módszereit és eredményességük értékelését.
- Az intézményi akkreditációban helyezzen hangsúlyt a pályakövetési eljárások kiépítésére és tapasztalataira.
- A minőségbiztosítást ne csak a rendszer működése, hanem eredményei alapján értékeljük és fejlesszük.

Köszönöm a figyelmet!